

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 87/2022-32

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Miloša Maďara a sudcov Jany Baricovej a Rastislava Kaššáka (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľov [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], a [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpených advokátskou kanceláriou [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], v mene ktorej koná advokát a konateľ [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] proti uzneseniu Okresného súdu Rožňava č. k. 11 Cb 100/2007-933 zo 6. septembra 2021 vo vzťahu k jeho druhému výroku takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľov a skutkové okolnosti prípadu

1. Sťažovatelia sa ústavnou sťažnosťou doručенou ústavnému súdu 23. novembra 2021 a doplnenou 7. decembra 2021 domáhajú vyslovenia porušenia základného práva vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 a 2 ústavy a podľa čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“), základného práva na právnu pomoc v konaní pred súdmi podľa čl. 37 ods. 2 listiny a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením okresného súdu označeným v záhlaví tohto uznesenia.

2. Z ústavnej sťažnosti, príloh k nej pripojených a obsahu vyžiadaných meritórnych rozhodnutí konajúcich súdov vyplýva, že v konaní vedenom okresným súdom pod sp. zn. 11 Cb 100/2007 sa sťažovatelia žalobou podanou proti [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] (ďalej len „žalovaný v 1. rade“), a [REDAKOVANÉ] (ďalej len „žalovaný v 2. rade“) domáhali určenia neplatnosti kúpnej zmluvy o prevode nehnuteľností uzavretej medzi žalovanými 29. septembra 2006 a súčasne určenia, že žalovaný v 1. rade je výlučným vlastníkom tam bližšie špecifikovaných nehnuteľností. Svoju žalobu odôvodnili tým, že kúpna zmluva nebola urobená vo forme vyžadovanej zákonom, pretože v mene predávajúceho

(žalovaného v 1. rade) ju podpísal len jeden z členov predstavenstva, ktorý si pri jej uzatváraní nepočínal s odbornou starostlivosťou, čím porušil svoje povinnosti vymedzené v § 194 ods. 5 Obchodného zákonníka a zároveň je táto zmluva absolútne neplatná podľa § 196a Obchodného zákonníka, pretože absentoval súhlas dozornej rady žalovaného v 1. rade. Poukázali súčasne na to, že osoby podpisujúce za zmluvné strany predmetnú kúpnu zmluvu boli blízkymi a majetkovo prepojenými osobami.

3. Rozsudok okresného súdu č. k. 11 Cb 100/2007-685 z 27. apríla 2017 o zamietnutí žaloby sťažovateľov bol zmenený rozsudkom Krajského súdu v Košiciach (ďalej len „krajský súd“) č. k. 2 Cob 106/2017 z 27. marca 2018, ktorý prvým výrokom rozhodol, že kúpna zmluva o prevode nehnuteľností uzavretá medzi žalovanými v 1. a 2. rade je neplatná, druhým výrokom určil, že žalovaný v 1. rade je výlučným vlastníkom tam bližšie konkretizovaných nehnuteľností a súčasne tretím výrokom sťažovateľom priznal proti žalovaným nárok na náhradu trov prvoinštančného a odvolacieho konania. Proti rozsudku odvolacieho súdu podal žalovaný v 2. rade dovolanie, ktoré bolo uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 2 Obdo 25/2019 z 26. augusta 2019 odmietnuté ako oneskorene podané a sťažovateľom bol proti žalovanému v 2. rade priznaný nárok na náhradu trov dovolacieho konania.

4. Uznesením č. k. 11 Cb 100/2007-861 z 11. decembra 2020 vydaným vyšším súdnym úradníkom boli žalovaní v 1. a 2. rade zaviazaní spoločne a nerozdielne nahradiť sťažovateľom trovy prvoinštančného a odvolacieho konania spolu v sume 2 288 eur (prvý výrok) a žalovanému v 2. rade bola uložená povinnosť nahradiť sťažovateľom trovy dovolacieho konania v sume 373,26 eur (druhý výrok).

5. Proti predmetnému uzneseniu vyššieho súdneho úradníka podali sťažovatelia aj žalovaný v 2. rade sťažnosti, ktoré boli sudcom okresného súdu zamietnuté ako neopodstatnené podľa § 250 ods. 1 Civilného sporového poriadku.

5.1. Vo vzťahu k zamietnutiu sťažnosti sťažovateľov sa sudca okresného súdu stotožnil s rozhodnutím vyššieho súdneho úradníka o spôsobe určenia základnej sadzby tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby. Vyšší súdny úradník v danom prípade aplikoval § 11 ods. 1 písm. a) vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“), pretože išlo o spor, v ktorom nebolo možné hodnotu veci, resp. práva vyjadriť v peniazoch. Znalecký posudok, ktorým bola určená všeobecná hodnota nehnuteľností a ktorý bol vypracovaný na základe žiadosti sťažovateľov pred začatím súdneho konania, považoval aj sudca za absolútne nepotrebný pre meritórne rozhodnutie a sťažovateľmi predložený len na účel stanovenia tarifnej hodnoty sporu v sume 504 033,06 eur.

II.

Argumentácia sťažovateľov

6. Proti druhému výroku napadnutého uznesenia okresného súdu podali sťažovatelia ústavnú sťažnosť, v ktorej (identicky ako v podanej sťažnosti proti uzneseniu vyššieho súdneho úradníka, pozn.) namietajú nesprávnu aplikáciu § 11 ods. 1 písm. a) vyhlášky pri výpočte trov konania. Tvrdia, že okresný súd mal aplikovať § 10 ods. 2 predmetnej vyhlášky, pretože v ich prípade išlo o konanie, ktorého predmet bol oceniteľný peniazmi. Za zmätočnú označujú argumentáciu

okresného súdu, že znalecký posudok, ktorým bola ocenená hodnota nehnuteľností, nebolo možné použiť pri určení základnej sadzby tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby, keďže bol vypracovaný pred začatím súdneho konania. Zo žiadneho zákonného ustanovenia ani z rozhodovacej súdnej praxe totiž nevyplýva, že by tarifná hodnota sporu musela byť určená výlučne na základe znaleckého posudku vypracovaného v priebehu konania. Naopak, jediným kritériom je skutočnosť, či je predmet sporu objektívne oceníteľný v peniazoch, čo bolo v prípade sťažovateľov nepochybne splnené. S poukazom na viaceré rozhodnutia ústavného súdu tak sťažovatelia zastávajú názor, že okresný súd odignoroval ustálenú rozhodovaciu prax v obdobných prípadoch a vydal rozhodnutie, ktorým rozhodol o výške náhrady trov konania v priamom rozpore so zákonom, preto sú jeho závery ústavne neudržateľné. Súčasne namietajú aj nedostatočné odôvodnenie namietaného uznesenia a tvrdia, že okresný súd sa v ňom nevysporiadal s ich námietkami obsiahnutými v sťažnosti podanej proti rozhodnutiu vyššieho súdneho úradníka. Okresný súd sa obmedzil len na konštatovanie, že sa stotožňuje s rozhodnutím vydaným vyšším súdnym úradníkom, čo sťažovatelia považujú za ústavne neakceptovateľné a napadnuté rozhodnutie preto označujú za „*arbitrárne a nepreskúmateľné*“.

7. Na základe uvedeného sťažovatelia v petite ústavnej sťažnosti navrhujú, aby ústavný súd po jej prijatí na ďalšie konanie nálehom vyslovil, že napadnutým uznesením okresného súdu boli porušené ich práva označené v bode 1, napadnuté uznesenie zrušil a vec vrátil okresnému súdu na ďalšie konanie a priznal sťažovateľom náhradu trov vzniknutých v konaní pred ústavným súdom.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

8. Podstatou ústavnej sťažnosti je tvrdenie sťažovateľov o porušení ich základných práv podľa ústavy, listiny a dohovoru výrokom napadnutého uznesenia okresného súdu o zamietnutí ich sťažnosti proti rozhodnutiu vyššieho súdneho úradníka. Ťažiskom sťažnostnej argumentácie sú dve námietky, a to námietka nedostatočného odôvodnenia napadnutého uznesenia a námietka nesprávnej aplikácie právnej normy [§ 11 ods. 1 písm. a) vyhlášky] pri výpočte základnej sadzby tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby.

III.1. K namietanému porušeniu základného práva na súdnu ochranu a práva na spravodlivé súdne konanie:

9. Zohľadňujúc sťažnostné námietky smerujúce proti rozhodnutiu všeobecného súdu o výške trov konania, ústavný súd považuje v prvom rade za žiaduce poukázať na svoju ustálenú judikatúru, v ktorej opakovane pripomína, že rozhodovanie o trovách konania pred všeobecnými súdmi je zásadne výsadou týchto súdov, pri ktorej sa prejavujú atribúty ich nezávislého súdneho rozhodovania (IV. ÚS 248/2008, III. ÚS 125/2010, I. ÚS 134/2016). Ústavný súd sa k problematike trov konania stavia nanajvýš rezervovane, podrobuje ju obmedzenému ústavnoprávnemu prieskumu, pričom k zrušeniu napádaného výroku o trovách konania pristupuje skutočne iba výnimočne. Tento prístup vychádza z názoru, že rozhodnutie o trovách konania má vo vzťahu k veci samej jednoznačne akcesorickú povahu a samo osebe väčšinou nedosahuje takú intenzitu, ktorá je spôsobilá porušiť základné práva a slobody, akokoľvek sa môže účastníka konania citeľne dotknúť. To však ale neznamená, že rozhodnutiami o trovách konania nemôže dôjsť k porušeniu

práv sťažovateľa. Otázka náhrady trov konania môže nadobudnúť ústavnoprávnu dimenziu v prípade takého postupu všeobecného súdu, ktorý je založený na celkom zjavne nesprávnej interpretácii a aplikácii príslušných ustanovení zákona upravujúcich náhradu trov konania, v ktorom sú obsiahnuté črty svojvôle, a taktiež v prípade, ak je odôvodnenie súdneho rozhodnutia vo vzťahu k výroku o náhrade trov konania celkom nedostatočné, t. j. nepreskúmateľné (obdobne napr. IV. ÚS 348/2011, IV. ÚS 341/2012, II. ÚS 837/2015).

10. Takéto pochybenie ústavnoprávnej intenzity nebolo v prejednávanej veci sťažovateľov identifikované.

11. V súvislosti s obsahom sťažnostnej argumentácie ústavný súd akcentuje, že vyhláška rozlišuje, kedy je predmet právnej služby, o ktorom prebieha civilný proces, oceneľný (vyjadriteľný) v peniazoch (§ 10 ods. 2 vyhlášky) a kedy tomu tak nie je (§ 11 ods. 1 vyhlášky). V konkrétnej veci tak malo kľúčový význam zodpovedanie otázky, ktoré z dvoch možných ustanovení vyhlášky pre výpočet základnej sadzby tarifnej odmeny advokáta je potrebné aplikovať.

12. V nadväznosti na uvedené ústavný súd považuje za potrebné v rámci posudzovania predmetu ústavnej sťažnosti sťažovateľov poukázať na svoju stabilnú judikatúru, podľa ktorej pri aplikácii § 11 ods. 1 písm. a) vyhlášky má rozhodujúci význam najmä v ňom uvedené slovné spojenie „ak nie je možné vyjadriť hodnotu veci alebo práva v peniazoch“. Vyjadriť hodnotu (v danom prípade práva) predovšetkým znamená vysporiadať sa so skutočným obsahom predmetu konania, t. j. s tým, aké účinky má pre účastníkov (resp. strany sporu) meritórne rozhodnutie súdu v tomto konaní, resp. aký vplyv má na zmenu hmotnoprávneho postavenia účastníkov tohto konania (m. m. II. ÚS 492/2013, IV. ÚS 187/2018, I. ÚS 92/2020). (II. ÚS 492/2013, IV. ÚS 187/2018, I. ÚS 92/2020, I. ÚS 111/2020). Pri určovacích sporoch je potrebné rozlišovať dve kategórie. Do prvej kategórie patria spory, ktorých výsledkom je rozsudok, ktorý deklaruje vlastníctvo peniazmi oceneľnej veci. Ak napríklad žalobca uspeje v spore o určenie vlastníckeho práva k nehnuteľnosti, daná nehnuteľnosť je definitívne katastrálne zaevidovaná ako jeho majetok, a preto je úplne opodstatnené, aby sa za tarifnú hodnotu veci považovala cena, resp. hodnota nehnuteľnosti. Druhú kategóriu tvoria spory, ktorých výsledkom nie je deklarácia vlastníctva, ale určenie iného právneho vzťahu. V týchto prípadoch nie je možné hodnotu predmetu sporu vyjadriť v peniazoch, čo zakladá použitie § 11 ods. 1 písm. a) vyhlášky (I. ÚS 58/2021).

13. Inými slovami pri vyčíslení trov konania, ktorého predmetom je spor o určenie vlastníckeho práva k nehnuteľnosti, sú rozhodujúcim kritériom reálne dôsledky, resp. účinky súdneho rozhodnutia v právnej sfére strany sporu (m. m. I. ÚS 57/2021). Je pritom vždy potrebné vychádzať z konkrétnych okolností každej jednotlivkej veci.

14. Vzťahnuc uvedené na prípad sťažovateľov, ústavný súd zastáva názor, že okresný súd nevybočil z existujúceho rámca platných a účinných právnych predpisov, ak pri výpočte základnej sadzby tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby aplikoval § 11 ods. 1 písm. a) vyhlášky, a teda vychádzal z toho, že v danom prípade nebolo možné hodnotu sporu vyjadriť v peniazoch. Napriek tomu, že ústavnému súdu v zásade neprislúcha rozvíjať alebo dopĺňať právne závery všeobecných súdov, v záujme presvedčivosti tohto uznesenia a reagujúc na námietky sťažovateľov obsiahnuté v ústavnej sťažnosti, ústavný súd dodáva, že v konaní vedenom okresným súdom sa sťažovatelia podanou žalobou domáhali určenia neplatnosti kúpnej zmluvy (predmetom ktorej boli nehnuteľnosti) a určenia, že výlučným vlastníkom daných nehnuteľností je žalovaný v 1. rade

(predávajúca obchodná spoločnosť). Išlo však o špecifickú situáciu v tom, že sťažovatelia neboli účastníkmi kúpnej zmluvy, o ktorej platnosti sa viedol spor (kúpnu zmluvu uzavreli žalovaní v 1. a 2. rade, pozn.) a netvrdili, že im prináleží, resp. niekedy prináležalo vlastnícke právo k predmetným nehnuteľnostiam. Podanou žalobou sa domáhali určenia neplatnosti kúpnej zmluvy (predmetom ktorej bol prevod nehnuteľnosti) z pozície členov orgánov a akcionárov žalovaného v 1. rade, ktorý v danej zmluve figuroval ako predávajúci. Možno preto konštatovať, že rozhodnutie súdu o žalobe sťažovateľov nemalo bezprostredný vplyv na ich majetkovú sféru, keďže účelom žaloby nebolo vyriešenie otázky ich vlastníckeho práva k prevádzaným nehnuteľnostiam, teda výsledkom predmetného konania nemohla byť zmena vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam v prospech sťažovateľov. V konečnom dôsledku má teda rozhodnutie vo veci v okolnostiach daného prípadu iba nepriamy materiálny dosah na sťažovateľov (m. m. III. ÚS 476/2013). Inými slovami, napriek úspechu sťažovateľov v spore rozhodnutím konajúcich súdov im nebolo priznané právo, hodnota ktorého je vyjadriteľná v peniazoch, pričom z hľadiska účinkov meritórneho rozhodnutia by sa ich právne postavenie nezmenilo, či už by všeobecné súdy rozhodli kladne alebo záporne. Aj z tohto dôvodu záver okresného súdu, podľa ktorého išlo v danom prípade o neoceniteľný predmet konania, nemožno považovať za ústavne neudržateľný.

15. Ústavný súd na rozdiel od sťažovateľov nepovažuje právne závery sústredené do napadnutého uznesenia okresného súdu za nepreskúmateľné alebo arbitrárne, keďže z tohto rozhodnutia vyplýva dostatok právne relevantných argumentov odôvodňujúcich ním prijaté rozhodnutie. Ústavný súd uznáva, že okresný súd sa mohol v rámci odôvodnenia podrobnejšie vysporiadať s námietkami sťažovateľov obsiahnutými v ich sťažnosti proti rozhodnutiu vyššieho súdneho úradníka a venovať viac priestoru ozrejmieniu svojich myšlienkových pochodov, avšak napriek tomu ústavný súd zastáva názor, že odôvodnenie napadnutého uznesenia predstavuje dostatočný podklad pre výrok, ktorým bola určená výška náhrady trov konania. Aj námietku týkajúcu sa nedostatočného odôvodnenia napadnutého uznesenia preto vyhodnotil ako neopodstatnenú.

16. Ako už bolo totiž načrtnuté, právomoc ústavného súdu nenahrádza postupy a rozhodnutia všeobecných súdov a nepoužíva sa na skúmanie namietanej vecnej nesprávnosti, pretože ústavný súd nie je opravnou inštanciou vo vzťahu k všeobecným súdom, ale jeho úlohou je posúdiť, či závery všeobecných súdov nie sú prejavom svojvôle, ktorá by mohla mať za následok porušenie práv sťažovateľov (obdobne I. ÚS 259/2020, I. ÚS 121/2021).

17. Podľa názoru ústavného súdu závery okresného súdu uvedené v napadnutom uznesení sú ústavne udržateľné, nemožno ich označiť za nedostatočne odôvodnené ani arbitrárne. Okresný súd uviedol, z akých dôvodov určil tarifnú hodnotu uvedeným spôsobom, pričom tento spôsob nemožno označiť za taký, ktorý by extrémnym spôsobom zasiahol do sťažovateľmi označených základných práv. Ústavný súd tak nevidí priestor na jeho zásah vo forme zrušenia namietaného uznesenia.

18. Vychádzajúc z uvedeného, ústavný súd konštatuje, že nezistil možnosť porušenia základného práva sťažovateľov podľa čl. 46 ods. 1 ústavy (a podľa čl. 36 ods. 1 listiny) ani ich práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým uznesením okresného súdu, preto v tejto časti ústavnú sťažnosť ako zjavne neopodstatnenú odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“).

III.2. K namietanému porušeniu základného práva podľa čl. 46 ods. 2 ústavy:

19. V súvislosti so sťažovateľmi namietaným porušením základného práva zaručeného v čl. 46 ods. 2 ústavy ústavný súd poznamenáva, že toto sa *ratione materiae* vzťahuje špecificky na správne súdnictvo. V prípade sťažovateľov jednoznačne a nespochybniteľne nešlo o konanie a rozhodovanie všeobecných súdov v rámci správneho súdnictva, čo akúkoľvek možnosť vyslovenia porušenia základného práva podľa čl. 46 ods. 2 ústavy *prima facie* vylučuje.

20. Vzhľadom na uvedené ústavný súd ústavnú sťažnosť aj v tejto časti odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

III.3. K namietanému porušeniu základného práva vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 ústavy:

21. Vo vzťahu k sťažovateľmi namietanému porušeniu ich základného práva podľa čl. 20 ods. 1 ústavy ústavný súd konštatuje, že v danom prípade nič nesignalizuje ani porušenie tohto práva sťažovateľov, keďže ústavný súd v posudzovanej veci nevzhladol porušenie ich základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy (a podľa čl. 36 ods. 1 listiny) a rovnako ani práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Z tohto dôvodu bola ústavná sťažnosť sťažovateľov aj v tejto časti odmietnutá podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnená.

III.4. K namietanému porušeniu základného práva na právnu pomoc podľa čl. 37 ods. 2 listiny:

22. Pokiaľ ide o sťažovateľmi namietané porušenie základného práva na právnu pomoc podľa čl. 37 ods. 2 listiny (zodpovedajúce čl. 47 ods. 2 ústavy, pozn.), ústavný súd uvádza, že toto právo sa priznáva každému, fyzickej osobe právnickej osobe aj štátnemu orgánu. Hlavný význam práva na právnu pomoc spočíva v tom, že orgány uvedené v tomto článku ústavy (súdy, iné štátne orgány, orgány verejnej správy) majú zodpovedajúcu povinnosť nebrániť stranám sporu, aby v konaní pred nimi využívali právnu pomoc. Právo na právnu pomoc trvá až do skončenia konania, t. j. do právoplatného rozhodnutia.

23. Ústavný súd konštatuje, že sťažovatelia vo svojej ústavnej sťažnosti neidentifikovali žiadnu reálnu možnosť porušenia tohto práva a ani ústavný súd z predložených príloh nezistil nič, čo by signalizovalo zásah do podstaty a zmyslu základného práva na právnu pomoc sťažovateľov. S ohľadom na uvedené bolo potrebné ústavnú sťažnosť aj v tejto časti odmietnuť podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

24. Keďže ústavná sťažnosť bola odmietnutá ako celok, zaoberať sa ďalšími procesnými návrhmi sťažovateľov prezentovanými v petite ich ústavnej sťažnosti stratilo svoje opodstatnenie.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Bratislave (detašované pracovisko) 9. februára 2022

Miloš Maďar
predseda senátu